

Sygn. akt IV U 1584/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Płaczek

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Czarnik

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 28 lutego 2013 roku nr (...)

w sprawie J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu J. B. emeryturę od 1 stycznia 2013 roku;
2. stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 1584/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 6 lutego 2015 r.

Decyzją z dnia 28.02.2013 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17.12. 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił J. B. przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie 3 miesiące i 12 dni takiej pracy.

Od decyzji tej odwołał się J. B., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, ponieważ w takim właśnie charakterze pracował w (...) Zakładach (...) w N..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu podał, że za okresy zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N. od 01.09.1964 r. do 20.04.1970 r. i od 22.08.1972 r. do 29.04.1986 r. wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaś na podstawie dokumentacji archiwalnej, wskazującej różne nazwy stanowisk zajmowanych przez odwołującego w spornych okresach, nie można określić, jaki rzeczywiście był w tym czasie charakter jego pracy.

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 508/13, Sąd Okręgowy

w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w T. z dnia 28.02.2013 r. w ten sposób, że przyznał odwołującemu J. B. emeryturę od 29 stycznia 2013 r.

W uzasadnieniu wyroku podał, że kwestią sporną pomiędzy stronami było ustalenie, czy odwołujący był zatrudniony w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N. od 01.09.1964 r. do 20.04.1970 r. i od 22.08.1972 r. do 29.04.1986 r. Następnie wskazał, że odwołujący nie dysponował świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach z tego okresu zatrudnienia, w związku z czym okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia ustalał w oparciu o zeznania świadków i dowody z dokumentów, w tym z akt rentowych A. S.. W oparciu o te dowody Sąd ustalił, że odwołujący pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) w N. od 01.09.1964 r. do 20.04.1970 r. na stanowisku młodocianego do nauki zawodu ślusarza, ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, a w okresie od 22.08.1972 r. do 29.04.1986 r. na stanowisku ślusarza AKP

w wymiarze pełnego etatu. Jego praca na stanowisku ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej i ślusarza AKP polegała na naprawie kotłów wysokoprężnych, obsłudze rejestratorów temperatury i rejestrometru ługu. Odwołujący pracował na wydziale warzelni- masa do produkcji celulozy. Na wydziale tym warunki były bardzo ciężkie. Miał styczność z kwasem, wyziewami i rtęcią. Otrzymywał z tego tytułu dodatek szkodliwy i mleko. Prace odwołującego w spornym okresie Sąd zakwalifikował według Działu III, pkt 84 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wymienione wyżej okresy zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N. Sąd doliczył wnioskodawcy do wykazanego przez niego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach, co dało mu ponad 15- letni okres pracy w takim charakterze. W konsekwencji, przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 29.01.2013 r.

Wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 508/13, został zaskarżony przez organ rentowy apelacją. Zaskarżając wyrok w całości, organ rentowy zarzucił: 1) naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i uznanie spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Zakładach (...) w N. w charakterze ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej za pracę w szczególnych warunkach, tj. pracę przy obsłudze, remoncie prostowników i aparatury rtęciowej, ich opróżnianiu, oczyszczaniu i napełnianiu rtęcią, która wymieniona została w Dziale III, pkt 84 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.- wykonywaną w hutnictwie i przemyśle metalowym, a nie u pracodawców podlegających pod resort rolnictwa i przemysłu drzewnego, jak Zakład w N., 2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że wnioskodawca posiada co najmniej 15- letni staż pracy w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa 415/14, Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnowie.

W uzasadnieniu podał, że wnioskodawca na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N. od 01.09.1964 r. do 20.04.1970 r., a następnie od 22.08.1972 r. do 29.04.1986 r. nie przedłożył stosownego zaświadczenia lub świadectwa pracy. Wnosił natomiast o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. S., S. L. i E. R.. Sąd Okręgowy wprawdzie dowód ten przeprowadził, ale przesłuchanie świadków w odniesieniu do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia było

ogólnikowe i pobieżne. Z zeznań świadków wynika jedynie, że w (...) Zakładach (...) w N. pracownicy narażeni byli na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia i z tego tytułu otrzymywali określone świadczenia od pracodawcy, a praca w warunkach szkodliwych nie jest tożsama z pracą w szczególnych warunkach.

Następnie Sąd Apelacyjny wskazał, że konieczne było przeprowadzenie w sprawie dowodu z zeznań zawnioskowanych świadków w taki sposób, aby na ich podstawie możliwe było poczynienie ustaleń faktycznych pozwalających na kwalifikację pracy wykonywanej przez wnioskodawcę do odpowiedniego rodzaju prac wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Tymczasem istotne z tego punktu widzenia kwestie nie zostały wyjaśnione. Złożone zeznania w tym względzie były ogólnikowe i nie wynika z nich, jakiego rodzaju prace, na jakich wydziałach lub oddziałach i w jakim okresie czasu wnioskodawca faktycznie wykonywał. W szczególności zeznania świadków nie pozwalają na ustalenie, czy wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w Dziale III, pkt 84 wykazu A. Poza tym, jak zauważył Sąd Apelacyjny, Dział III wykazu A odnosi się do prac „W hutnictwie i przemyśle metalowym”, podczas, gdy (...) Zakłady (...) w N. pod resort ten nie podlegały.

W rzeczywistości zatem Sąd Okręgowy swoich ustaleń nie oparł na zeznaniach przesłuchanych świadków, lecz na treści świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach wydanego A. S.. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zeznania przesłuchanych w sprawie świadków pozwalały co najwyżej na ustalenie, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N. na zajmowanym stanowisku ślusarza lub ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej wykonywał prace remontowe. W związku z tym, że prace takie nie zostały wprost wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, należało zwrócić uwagę na to, że w Dziale XIV tego wykazu, zatytułowanym: „Prace różne” pod poz. 25 mowa jest o bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W takiej zaś sytuacji koniecznym było wyjaśnienie zarówno tego, na czym polegały prace remontowe wykonywane przez wnioskodawcę, jakich urządzeń dotyczyły, na jakich oddziałach i w jakich okresach czasu się odbywały, jak również to, czy oddziały te podczas wykonywania prac remontowych były w ruchu, jakie prace jako podstawowe były na nich realizowane i czy były to prace wymienione w wykazie. Jeżeli przy tym wnioskodawca wykonywał pracę na oddziale warzelni, to zbadać należało w szczególności, czy wykonywane tam prace były pracami wymienionymi w wykazie A Dział VI „W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym”, przede wszystkim pod poz. 14 („wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych”) lub pod poz. 13 (roztwarzanie surowców włóknistych metodą siarczanową i siarczynową w oddziałach warzelni).

Sąd Apelacyjny wskazał też, że wyjaśnienia wymagała kwestia odnosząca się do zajmowania przez wnioskodawcę stanowisk elektromontera i popielarza, które wskazane zostały przynajmniej w dwóch angażach, Zauważył w końcu, że wnioskodawca od 01.09.1964 r. do dnia 30.06.1967 r. był zatrudniony jako pracownik młodociany na podstawie umowy o naukę zawodu, którego to okresu, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, nie uznaje się za okres pracy w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy nie rozważał również, czy do stażu pracy w takim charakterze należy doliczyć wnioskodawcy okres zasadniczej służby wojskowej odbywanej przez niego od 23.04.1970 r. do 14.04.1972 r., po zakończeniu której- z dniem 2 maja 1972 r.- w/w podjął zatrudnienie w Zakładach (...) w T..

Reasumując, Sąd Apelacyjny wskazał, że poczynienie ustaleń w kwestii rodzaju pracy faktycznie wykonywanej przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N., a w konsekwencji spełnienia przez niego przesłanki posiadania na dzień 01.01.1999 r. co najmniej 15- letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Za przeprowadzenie postępowania w tym zakresie nie może być bowiem uznane pobieżne przesłuchanie świadków i oparcie się na świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach jednego z nich.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący J. B., w dniu (...) ukończył 60 lat życia. Na dzień 01.01.1999 r. odwołujący udowodnił 25 lat, 10 miesięcy i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 3 miesięcy i 12 dni z tytułu zatrudnienia w Zakładach (...) w T. od 02.05.1972 r. do 12.08.1972 r. na stanowisku kontrolera pomiarowego, zajmującego się na co dzień bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz pracami budowlano- montażowymi i

budowlano- remontowymi na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie.

We wniosku z dnia 29.01.2013 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury. Zaskarżoną decyzją z dnia 28.02.2013 r. ZUS Oddział w T. odmówił J. B. przyznania prawa do tego świadczenia, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odwołujący nie jest członkiem OFE.

dowód:

- wniosek o emeryturę z dnia 29.01.2013 r.- k. 1-2 akt ZUS,
- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 12.02.2013 r.- k. 68 akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 28.02.2013 r.- k. 73 akt ZUS,

Od 01.09.1964 r. do 20.04.1970 r. odwołujący J. B. pracował w (...) Zakładach (...) w N.. Od 01.09.1964 r. do 30.06. 1967 r. odbywał praktyczną naukę zawodu na stanowisku ślusarza. W tym czasie przez trzy dni w tygodniu uczęszczał na zajęcia szkolne, a przez trzy odbywał praktykę w Zakładach. W dniu 01.07.1967 r. zawarł z N. Zakładami (...) w N. umowę o pracę na czas nieokreślony, mocą której powierzono mu stanowisko ślusarza. Stanowisko ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej wnioskodawca zajmował do 30.06.1968 r. Od 01.07.1968 r. do 20.04.1970 r. był ślusarzem. W dniu 20.04.1970 r. zwolniony został do odbycia zasadniczej służby wojskowej.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 10.04.1991 r.- k. 4 akt ZUS,
- umowa o naukę zawodu z dnia 01.09.1964 r.- k. 42 akt ZUS,
- opinia z dnia 26.04.1972 r.- k. 44 akt ZUS,
- umowa o pracę z dnia 01.07.1967 r.- k. 43 akt ZUS,
- angaż z dnia 18.07.1968 r.- k. 46 akt ZUS,
- kartoteka zarobkowa za lata 1964-1966- k. 18v-19v,
- zeznania świadka S. L.- 00:22:31,
- zeznania świadka A. S.- 00:37:43,

Od 23.04.1970 r. do 14.04.1972 r. odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową.

dowód:

- kserokopia książeczki wojskowej- k. 5-8 akt ZUS,
- zaświadczenie z dnia 14.04.1972 r.- k. 9 akt ZUS,
- odpis karty powołania do czynnej służby wojskowej z dnia 18.03.1970 r.- k. 51 akt ZUS,

Po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, w dniu 02.05.1972 r. wnioskodawca rozpoczął pracę w Zakładach (...) w T.. W Zakładach tych, od 02.05.1972 r. do 12.08.1972 r. pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku

kontrolera pomiarowego (kontrolera aparatury pomiarowej), zajmując się na co dzień bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz pracami budowlano- montażowymi i budowlano- remontowymi na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie. Była to praca w szczególnych warunkach. Okres ten organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy w stażu pracy w szczególnych warunkach. Odwołujący został zwolniony z pracy w tych Zakładach na własną prośbę z zachowaniem 14- dniowego okresu wypowiedzenia.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 14.08.1972 r.- k. 10 akt ZUS,
- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 12.02.2013 r.- k. 68 akt ZUS,
- opinia z dnia 14.08.1972 r.- k. 45 akt ZUS,

Od 22.08.1972 r. do 29.04.1986 r. odwołujący ponownie był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w N. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza aparatury kontrolno - pomiarowej. W dniu 22.08.1972 r. przyjęty został do Wydziału Elektrycznego a jego stanowisko określono jako na elektromonter. Stanowisko to zajmował do 31.03.1973 r., zaś od 01.04.1973 r. do 31.08.1980 r. stanowisko ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej, od 01.09.1980 r. do 31.12.1980 r. stanowisko ślusarza, od 01.01.1981 r. do 31.05.1985 r. stanowisko ślusarza- brygadzysty, od 01.06.1985 r. do 09.07.1985 r. stanowisko ślusarza, zaś od 10.07.1985 r. stanowisko popielarza. W okresach tych przysługiwał mu dodatek za pracę w warunkach szkodliwych.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 10.04.1991 r.- k. 11 akt ZUS,
- opinia z dnia 26.08.1972 r.- k. 46 akt ZUS,
- angaże z dnia: 01.04.1973 r., 02.10.1979 r., 26.06.1974 r., 01.09.1975 r., 15.02.1979 r., 24.10.1980 r., 24.02.1981 r., 14.04.1983 r., 30.05.1985 r. i 10.07.1985 r.- k. 47-50, 52-56 akt ZUS,
- kartoteki zarobkowe za lata 1967-1986- k. 15-18 akt ZUS,

W (...) Zakładach (...) w N. produkowano celulozę. Była to branża papiernicza. Produkcja w Zakładach odbywała się w ruchu ciągłym. Zaczynała się od rozdrobnienia drewna. Była to tzw. produkcja zrębków. Drugi etap produkcji odbywał się na warzelnii. W warzelnii następowało roztwarzanie surowca metodą siarczanową. Zrębki umieszczano w warniku i gotowano, używając do tego kwasu siarkowego. Kwas siarkowy uzyskiwano na miejscu, na potrzeby produkcji, z siarki. Do wydziału warzelnii należał piec siarkowy, wieża kwasów i magazyn kwasów. Po roztworzeniu surowca, trafiał on na sortownię, a stamtąd na bielarnię, gdzie wybielano masę drzewną chlorem. Było to tzw. mycie masy. Kotłownia była czynna przez cały rok. Wytwarzało się w niej parę przemysłową na potrzeby produkcji. Na wszystkich tych wydziałach praca odbywała się w ruchu ciągłym, a pracownicy świadczyli pracę w warunkach szczególnych, w systemie czterobrygadowym.

dowód:

- zeznania świadka E. R.- 00:11:34-00:13:50, 00:20:34,
- zeznania świadka S. L.- 00:24:05,
- zeznania świadka A. S.- 00:37:43,

Zajmując stanowiska określane jako ślusarz aparatury kontrolno- pomiarowej i ślusarz , odwołujący pracował w warzelnii i w bielarni. Zatrudnieni w tych wydziałach pracownicy wykonywali pracę w szczególnych warunkach. Na tych stanowiskach odwołujący zajmował się na co dzień utrzymywaniem sprawności urządzeń kontrolno - pomiarowych, tj. obsługą tych urządzeń oraz ich konserwacją, naprawami i remontami. Konserwacja polegała w szczególności na codziennym obchodzie poszczególnych wydziałów produkcyjnych oraz kontrolowaniu sprawności znajdujących się tam urządzeń i aparatury, w razie zaś konieczności, na bieżących naprawach. Wnioskodawca dbał o sprawność techniczną wszystkich urządzeń kontrolno - pomiarowych i aparatury. Były to na przykład rejestratory temperatury i ciśnienia, czyli oprzyrządowanie warników. Czynności tego typu wykonywał również przy piecu siarkowym, znajdującym się przed warzelnią. Awarie urządzeń związanych z pracą warników zdarzały się bardzo często. Wszystkie te czynności na stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej i ślusarza odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ramach dobowego wymiaru godzin nie był kierowany do realizowania jakichkolwiek innych czynności. Pracował tylko na wydziałach produkcyjnych. Nigdy nie świadczył pracy na terenie warsztatu. Identyczny charakter miała jego praca w okresie kiedy jego stanowisko oznaczono jako elektromoner.

dowód:

- zeznania świadka E. R.- 00:07:19-00:10:05, 00:15:58-00:19:23,
- zeznania świadka S. L.- 00:24:05-00:31:00, 00:33:28-00:35:25,
- zeznania świadka A. S.- 00:37:43,
-

Jako popielarz odwołujący pracował wyłącznie w kotłowni przy obsłudze pieców przemysłowych. W kotłowni wytwarzało się parę przemysłową na potrzeby produkcji. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w ramach dobowego wymiaru godzin nie był kierowany do realizowania jakichkolwiek innych czynności.

dowód:

- zeznania świadka E. R.- 00:07:19, 00:13:50,
- zeznania świadka S. L.- 00:29:53, 00:31:43, 00:33:28,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów i zeznania świadków. Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadków E. R., S. L. i A. S., którzy złożyli depozycje odnośnie charakteru pracy i rodzaju czynności wykonywanych przez odwołującego w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N.. Zeznania te Sąd ocenił jako wiarygodne, gdyż były spontaniczne, przekonujące oraz nie budziły wątpliwości w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego tworząc jednolity , spójny obraz okoliczności faktycznych sprawy.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd zważył, co następuje:

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy odwołującemu J. B. przysługuje tzw. wcześniejsza emerytura z zastosowaniem obniżonego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.).

Powołana ustawa w dziale X rozdział 2 zawiera szczególną regulację przejściową, dotyczącą niektórych ubezpieczonych, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 01.01.1999 r.

W art. 184 ustawy zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31.12.1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróżnicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w art. 184 ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zostało według kryterium urodzenia, ale także według kryterium posiadania na dzień 01.01.1999 r. wymaganego stażu zawodowego i ubezpieczeniowego.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy, ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31.12.1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 01.01.1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt. 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 ustawy, w świetle którego okres ten wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 powołanej ustawy, to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Z § 1 tego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników, wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Natomiast § 2 ust. 1 stanowi, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl zaś § 4, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny, wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 01.01.1999 r. wymagany 25- letni okres ubezpieczenia i nie przystąpił do OFE. Przed organem rentowym ubezpieczony wykazał staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 3 miesięcy i 12 dni. Do udowodnienia 15- letniego okresu pracy w takim charakterze zabrakło mu zatem 14 lat, 8 miesięcy i 18 dni.

Kwestią sporną w sprawie pozostawała kwalifikacja pracy wnioskodawcy w (...) Zakładach (...) w N..

Odmawiając w/w zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach tego okresu zatrudnienia organ rentowy podniósł, że za okres ten ubezpieczony nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaś na podstawie dokumentacji archiwalnej, w której wskazano na różne nazwy zajmowanych przez niego stanowisk, nie można określić, jaki był rzeczywiście charakter pracy wnioskodawcy w tym czasie. Brak świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie przekreśla możliwości ustalania, że ubezpieczony pracę w takim charakterze rzeczywiście wykonywał. W szczególności wnioskodawca może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że jego praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie

cywilnym. Zastosowanie mają zatem art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. Świadcstwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi tylko domniemanie, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W sytuacji zatem, kiedy brak wymaganego świadectwa wystawionego przez pracodawcę, sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była realizowana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych

w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Jednocześnie podkreślić należy, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. (por. wyroki SN: z dnia 08.06.2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426; z dnia 19.05.2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652; z dnia 01.06.2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 24.03.2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152; z dnia 22.01.2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75; z dnia 06.12.2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283, z dnia 19.09.2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329 i z dnia 14.09.2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325).

W oparciu o treść znajdujących się w aktach sprawy dokumentów w postaci umowy o naukę zawodu z dnia 01.09.1964 r. (k. 42 akt ZUS), opinii z dnia 26.04.1972 r. (k. 44 akt ZUS), kartotek zarobkowych za lata 1964-1966 (k. 18v-19v) oraz świadectwa pracy z dnia 10.04.1991 r. (k. 4 akt ZUS) Sąd ustalił, że od 01.09.1964 r. do 30.06.1967 r. wnioskodawca odbywał praktyczną naukę zawodu na stanowisku ślusarza. Jak wskazali świadkowie S. L. i A. S., w tym czasie przez trzy dni w tygodniu uczęszczał na zajęcia szkolne, a przez trzy odbywał praktykę w Zakładach. Okresu tego nie można było doliczyć wnioskodawcy do wykazanego przez niego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ okres praktycznej nauki zawodu nie jest okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Pogląd taki jest w orzecznictwie utrwalony. W orzecznictwie tym podkreśla się, że okres nauki zawodu odbywanej przed dniem 01.01.1975 r. w ramach umowy zawartej na podstawie przepisów ustawy z dnia 02.07.1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226) był w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych okresem zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Nie jest to jednak wystarczające do uznania takiego okresu za okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) (por. wyrok SN z dnia 22.08.2012 r., I UK 130/12,

LEX nr 1265553; postanowienia SN z dnia: 09.01.2012 r., I UK 262/11, LEX nr 1215775 i z dnia 19.01.2012 r., I UK 298/11, LEX nr 1215466). Identyczne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 12.09.2012 r., III AUa 414/12 (LEX nr 1217718) podnosząc, że młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym, jednakże okres nauki zawodu połączonej z obowiązkiem doksztalcania się w zasadniczej szkole zawodowej nie stanowił okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23.01.2012 r., II UK 96/11

(LEX nr 1215433), przed dniem 01.01.1975 r. młodociani zatrudniani byli na podstawie umowy określonej w przepisach ustawy z 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy i byli ubezpieczonymi z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Nie jest to wystarczające do uznania takich okresów pracy za okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z założenia bowiem uczeń przyuczony do wykonywania prac określonych w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, lecz najwyżej w wymiarze czasu pracy przewidzianym dla pracowników młodocianych.

Ze zgromadzonej w aktach organu rentowego dokumentacji archiwalnej (umowy o pracę, angaży, opinii i kartotek zarobkowych) wynika, że od 01.07.1967 r. do 30.06.1968 r. ubezpieczony zajmował stanowisko ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej, od 01.07.1968 r. do 20.04.1970 r. stanowisko ślusarza, od 22.08.1972 r. do 31.03.1973 r. stanowisko elektromontera, od 01.04.1973 r. do 31.08.1980 r. stanowisko ślusarza aparatury kontrolno - pomiarowej, od 01.09.1980 r. do 31.12.1980 r. stanowisko ślusarza, od 01.01.1981 r. do 31.05.1985 r. stanowisko ślusarza-brygadzysty, od 01.06.1985 r. do 09.07.1985 r. stanowisko ślusarza, zaś od 10.07.1985 r. stanowisko popielarza.

Przesłuchani w sprawie świadkowie E. R., S. L. i A. S. wskazali na okoliczności związane z pracą odwołującego na powierzonych mu stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej, ślusarza i elektromontera w (...) Zakładach (...) w N., gdzie produkowano celulozę - dokładnie opisując, czym na co dzień zajmował się wnioskodawca. Świadek S. L. wyraźnie podał, że odwołujący nigdy nie wykonywał pracy elektromontera. E. R. i S. L. potwierdzili dodatkowo fakt zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze popielarza w kotłowni, kiedy to do jego obowiązków należała obsługa pieców przemysłowych.

Z zeznań tych wynika, że na stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno- pomiarowej, ślusarza i elektromontera odwołujący zajmował się na co dzień utrzymaniem sprawności urządzeń kontrolno - pomiarowych, tj. obsługą tych urządzeń, ich konserwacją oraz wszelkimi naprawami i remontami, przy czym konserwacja polegała w szczególności na codziennym obchodzie poszczególnych wydziałów produkcyjnych, kontrolowaniu sprawności znajdujących się tam urządzeń i aparatury oraz bieżących naprawach. Odwołujący zajmował się również utrzymaniem sprawności pieca siarkowego, znajdującego się przed warzelnią. Jednocześnie wiadomo, że prace te ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze godzin w wydziale warzelni, sortowni i bielarni. W wydziałach tych praca odbywała się w ruchu ciągłym, a pracownicy świadczyli pracę w warunkach szczególnych.

Jak ustalił Sąd w oparciu o zeznania świadków, w warzelni odbywało się roztwarzanie drewna metodą siarczanową. Polegało to na tym, że zrębki umieszczano w warniku i gotowano przy użyciu kwasu siarkowego. Kwas siarkowy uzyskiwano na miejscu, na potrzeby produkcji, z siarki. Do wydziału warzelni należał piec siarkowy, wieża kwasów i magazyn kwasów. Następnym etapem w produkcji celulozy było bielenie mas włóknistych za pomocą chloru. Bielenie masy drzewnej odbywało się w bielarni, gdzie znajdowały się kotły przemysłowe.

Realizowana przez odwołującego praca na wymiotnych wyżej stanowiskach wymieniona została w Dziale XIV, zatytułowanym: „Prace różne”, w punkcie 25 (bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. Prace, które wykonywane były na oddziałach, gdzie świadczył pracę wnioskodawca, wymienione zostały w Dziale VI, zatytułowanym: „W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym” wykazu A, w punktach od 13 do 15, tj. roztwarzanie surowców włóknistych metodą siarczanową i siarczynową w oddziałach warzelni (pkt 13); wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych (pkt 14) oraz wytwarzanie chemicznych środków bielących i bielenie mas włóknistych (pkt 15).

Jednocześnie stwierdzić należy, że od 10.07.1985 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace oczyszczacza przemysłowych kotłów parowych lub wodnych, które wymienione zostały w Dziale XIV, w punkcie

z wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. Od tego dnia zajmował bowiem stanowisko popielarza i na co dzień pracował przy obsłudze pieców przemysłowych. Popielarz zaś to nikt inny, jak oczyszczacz. W tym miejscu wskazać trzeba, że stanowisko popielarza- oczyszczacza urządzeń energetycznych wymienione zostało (obok żuźlowego, oczyszczacza kotłów i ślusarza remontowego) w załączniku Nr 1 do zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31.03.1988 r.

w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. Urz. MRiRW z 1988 r. Nr 2, poz. 4).

Doliczenie odwołującemu się do wykazanego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 3 miesięcy i 12 dni okresu zatrudnienia na stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno – pomiarowej (1.07.1967-30.06.1968 i 1.04.1973 - 31.08.1980) , ślusarza (1.07.1968 - 20.04.1970 i 1.09.1980 - 9.07.1985) oraz popielarza (10.07.1985 – 19.04.1986) jest wystarczające do wykazania przez niego co najmniej 15 - letniego okresu pracy w takim charakterze, nawet przy pominięciu okresu, kiedy w angażu jego stanowisko określono jako elektromonter.

Na marginesie można tylko stwierdzić, iż słusznie w stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 23.04.1970 r. do 14.04.1972 r. Po jej ukończeniu ubezpieczony nie powrócił bowiem do pracy u tego samego pracodawcy. W dniu 20.04.1970 r. zwolniony został z (...) Zakładów (...) w N. do odbycia zasadniczej służby wojskowej. Po zakończeniu służby w terminie trzydziestu dni podjął zatrudnienie, ale w Zakładach (...) w T.. Pracował tam od 02.05.1972 r. do 12.08.1972 r. na stanowisku kontrolera pomiarowego (kontrolera aparatury pomiarowej), zajmując się na co dzień bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz pracami budowlano- montażowymi i budowlano- remontowymi na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie. Okres ten organ rentowy uznał za pracę w szczególnych warunkach. Pomimo zatem, że pracę w szczególnych warunkach wnioskodawca wykonywał przed pójściem do wojska i po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej, a pracę po wojsku podjął w terminie nie przekraczającym trzydziestu dni od jej zakończenia, okresu od 23.04.1970 r. do 14.04.1972 r. nie można uznać za okres pracy w szczególnych warunkach. Jak wynika z uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2013 r., II UZP 6/13, LEX nr 1385939), czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.1974 r.) zalicza się- na warunkach wynikających z tego przepisu- do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Stosownie do treści obowiązującego od 29.11.1967 r. (data wejścia w życie) do 01.01.1975 r. art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220), okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Warunkiem zaliczenia okresu odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia, jak stanowił ust. 3 tego artykułu, było zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub art. 107 ust. 1. W myśl przepisu

art. 106 ust. 1 tej ustawy, zakład pracy, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, był obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz nie niżej opłacanym, jeżeli najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia. Niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 01.01.1975 r. przepis ten uległ modyfikacji i przewidywał, że niezachowanie wskazanego wyżej terminu powodowało wygaśnięcie stosunku pracy, chyba, że niezachowanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 01.05.1975 r. zmianie uległo też brzmienie art. 108 ust. 1, który od tego czasu przewidywał, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Skoro odwołujący wykazał spełnienie spornej przesłanki do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w postaci 15 lat pracy w warunkach szczególnych, jego odwołanie od zaskarżonej decyzji należało uwzględnić.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do emerytury od 01.01.2013 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek- w oparciu o przepis art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (punkt 1 wyroku).

Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt 2 wyroku). W tej mierze miał na uwadze przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Dopiero bowiem postępowanie sądowe, a w szczególności przeprowadzone w tym postępowaniu dowody z zeznań świadków pozwoliły na ustalenie istotnych, a nie znanych wcześniej organowi rentowemu okoliczności i przesądziły ostatecznie o zasadności wniosku o emeryturę.